

De uitdagingen

De klimaatcrisis is een feit en deze kan enkel afgewend worden door de komende 10 jaar een doortastend klimaatbeleid te voeren. Nu handelen is goedkoper dan niets doen en creëert duurzame jobs (zie hst. Duurzame economie). Toch slaagt België er niet in om zijn verantwoordelijkheid op te nemen en een sociaal-rechtvaardig en doortastend klimaat- en energiebeleid te voeren.

Als de Kyotodoelstellingen al gehaald worden, heeft dit grotendeels te maken met de economische crisis en door beroep te doen op flexibele maatregelen zoals de aankoop van hete lucht (deel van de emissieverplichting die een land toch zou halen, zonder inspanningen tot uitstootreductie). Het aandeel hernieuwbare energie bedraagt momenteel slechts een drietal procent van de totale energieproductie. Om de Europese doelstelling (13% tegen 2020) te halen wordt er nu al rekening gehouden om een deel van die hernieuwbare stroom uit het buitenland te importeren. De sector van hernieuwbare energie (EDORA/ODE) toont nochtans aan dat 18% hernieuwbare energie en zelfs 28% groene stroom in België tegen 2020 mogelijk is.

De vrijmaking van de energiemarkt heeft zeker niet gezorgd voor meer concurrentie en lagere prijzen. In de praktijk is Electrabel, dat in handen is van het Franse Suez, nog steeds almachtig. De afgelopen jaren was er een constante druk om de wet op de kernuitstap terug te schroeven, een ongunstig investeringsklimaat voor hernieuwbare energie en te hoge elektriciteits- en gasprijzen. In vergelijking met onze buurlanden betalen Belgen tot 43% meer voor hun elektriciteitsfactuur. Door de versnelde afschrijving van de kerncentrales en het inherente prijssysteem van de vrije markt maakt Electrabel jaarlijks 1,5 à 2 miljard onrechtmatige winst. Daarnaast is het helemaal niet zeker of de middelen die opzij worden gezet om in de toekomst de kerncentrales te ontmantelen en het radioactieve afval te bergen (Synatomfonds), beschikbaar zullen zijn wanneer nodig. Hierdoor dreigt de belastingbetaler nog maar eens het gelag te betalen.

Er is dus meer dan ooit nood aan een slagkrachtig en rechtvaardig klimaat- en energiebeleid, met bijzondere aandacht voor de zwaksten in de samenleving want zij worden, ook in dit verhaal, vaak het eerst en het zwaarst getroffen, zowel hier als in het Zuiden. Uit cijfers van de VVSG blijkt dat het aantal gezinnen dat zijn gas- en energiefactuur niet meer kan betalen het laatste jaar fors is toegenomen. Eind 2009 waren dat er 122 749, ruim 22 000 meer dan het jaar voordien.

De voorbije legislatuur was er voor het eerst een 'minister van Klimaat', maar een klimaat- en energiebeleid die naam waardig is er nauwelijks gevoerd:

- De beloofde Klimaatwet met duidelijke en ambitieuze reductiedoelstellingen zowel op korte als op lange termijn, is er niet gekomen.
- Er werd geen wettelijke regeling ingevoerd om de nucleaire woekerwinsten van Electrabel af te romen. In een onderonsje werd met Electrabel onderhandeld over het langer openhouden van de drie oudste kerncentrales in ruil voor een schamele 215-245 miljoen per jaar. Gelukkig raakte de noodzakelijke wetswijziging hiervoor niet meer door het parlement en zijn die afspraken goed voor de prullenmand.

- ↳ Electrabel heeft nog steeds het (quasi)monopolie over de Belgische energiemarkt. Maatregelen om deze dominantie te breken werden niet genomen.
- ↳ Van de doelstelling om tegen 2012 2000 megawatt aan offshore windenergie te realiseren werd nog maar 30 megawatt uitgevoerd. Het federale budget voor klimaatbeleid werd bijna volledig opgesoupeerd door de (overbodige) aankoop van emissierechten uit het buitenland.
- ↳ Energiearmoede werd niet structureel aangepakt.
- ↳ De ombudsdienst energie is nog steeds niet volledig operationeel.

Onze visie

De klimaatcrisis vereist een onmiddellijke en kordate aanpak. Op lange termijn is het noodzakelijk dat we evolueren naar een 'koolstofvrije economie', maar daarvoor zijn vandaag duidelijke politieke keuzes nodig. Het heeft niet langer zin te blijven investeren in voorbijgestreefde technologieën zoals kernenergie of steenkoolcentrales. Tegen 2050 is het mogelijk om alle stroom op te wekken op basis van hernieuwbare energiebronnen (windenergie, zonne-energie, fotovoltaïsche cellen, kleinschalige waterkracht, warmtepompen en diepe geothermie, getijden-, osmose- en golfslagenergie). Vandaag hierin investeren resulteert in een win-win situatie voor het klimaat en voor onze economie (zie hst. Duurzame economie). Dit impliceert ook een structurele aanpak van energiearmoede. Voor Groen! kan het niet zijn dat wie niet kan investeren dubbel de dupe wordt.

Deze omschakeling biedt ook kansen voor decentralisatie en diversificatie van energieproductie. Hierdoor worden gezinnen, bedrijven en gemeenten minder gevoelig voor stijgende fossiele brandstofprijzen en wordt de lokale veerkracht versterkt.

De huidige Europese doelstelling om tegen het jaar 2020 de broeikasgasemissie met 20% te reduceren, de energie-efficiëntie met 20% te verhogen en het aandeel hernieuwbare energie op 20% van de totale productie te brengen is vandaag reeds achterhaald. We willen ambitieuzer durven zijn. Door nu in te zetten op minimum 30% broeikasgasreductie tegen 2020 plukken we er ook op economisch vlak de vruchten van omdat dit leidt tot de noodzakelijke innovatie, technologische vernieuwing en groene jobs.

Onze oplossingen

KLIMAAT

---

110. Groen! wil een **klimaatwet met (1) duidelijke en ambitieuze doelstellingen op korte, middellange en lange termijn**. Concreet houdt dit in: een reductie van minstens 30% CO₂-equivalent tegen 2020; 50% reductie tegen 2030; 90% reductie tegen 2050 (alle t.o.v. 1990) en een jaarlijkse vermindering van 3% broeikasgasuitstoot, **(2) een lastenverdeling op sectorniveau**: economie (de bedrijven die niet onder het Europese systeem van de verhandelbare emissierechten vallen), landbouw, verkeer, gebouwen, huishoudens en **(3) een verhoogde transparantie van het federaal beleid door jaarlijkse rapportering en een betere coördinatie tussen het federaal niveau en de gewesten**. We willen dat de aankoop van emissierechten in het buitenland via flexibele mechanismen de uitzondering is en voldoet aan strikte duurzaamheidscriteria. Ze mag in geen geval de aankoop van hete lucht bevatten.

Deze wet is essentieel omdat het de enige manier is om emissiereductie afdwingbaar te maken en een stabiel investeringsklimaat voor hernieuwbare energie te creëren. Wanneer de doelstellingen niet gehaald worden kan elke burger, elk bedrijf, de Belgische staat voor de rechtbank ter verantwoording roepen.

RADICALE KEUZE VOOR SCHONE EN BETROUWBARE ENERGIE

Groen! heeft een wetsvoorstel klaar om de nucleaire woekerwinsten af te romen door de sector jaarlijks 1,5 à 2 miljard euro te laten betalen. Dit bedrag wordt integraal ingezet voor de structurele bestrijding van energiarisico's, de verhoging van de energie-efficiëntie en de financiering van de omschakeling naar hernieuwbare energie.

111. We kiezen radicaal voor hernieuwbare energie. Voor Groen! is het evident dat ook de federale overheid daarin zijn verantwoordelijkheid opneemt en haar doelstelling op vlak van het federaal aandeel hernieuwbare energie aanscherpt. Dit betekent meer concreet een afbakening van een tweede zone in de Noordzee voor offshore windmolenparken met een engagement van 2800 megawatt energieopwekking tegen 2020, tot 3800 megawatt opwekking in 2030.

112. We maken werk van de nodige investeringen voor de aansluiting van de offshore windenergieparken op het bestaande transmissienet. Hiervoor wordt er een netwerk van stroomkabels (supergrid) aangelegd in de Noordzee die de windenergieparken met elkaar en met het vasteland verbindt. De huidige inspanningen willen we opdrijven. Het is nodig om de komende regeerperiode hiervoor een ambitieus ontwikkelingsplan op te stellen.

113. Groen! gaat voor een **gedecentraliseerde en gediversifieerde energieproductie**. Dit vergt inspanningen en samenwerking van overheden op verschillende niveaus zodat de puzzelstukken op een efficiënte manier in elkaar worden gepast. Idealiter gebeurt dit via een strategische energieplanning die in kaart brengt hoe een duurzaam, slim, gedecentraliseerd en competitief energienetwerk vorm krijgt en hoe elke speler daarin zijn plaats vindt (van de offshore windenergie tot de zonnestroom van de individuele burger). Aangezien het van belang is dat de inspanningen van de verschillende gewesten maximaal op elkaar worden afgestemd, wordt de coördinatie van deze planning best op het federale niveau gehouden.

114. Om de energiemarkt beter te laten werken, meer concurrentie mogelijk te maken, en tegelijk te onderwerpen aan een striktere regulering en controle is het van belang dat de Europese Richtlijnen omtrent gas en elektriciteit (het zogenaamde 3de pakket) snel en rigoureuus worden omgezet. Essentiële punten:

- ↘ **De Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas (CREG) versterken.** Het ontbreekt haar vandaag nog steeds aan voldoende instrumenten om als slagkrachtige regulator op te treden. Essentiële aspecten zijn: de onafhankelijkheid van de regulator, de controle op de regulator door het parlement, bevoegdheden om kosten te bepalen bij de vaststelling van de distributie- en transmissietarieven voor gas en elektriciteit.
- ↘ **Hernieuwbare energie krijgt voorrang op het net.** Deze voorrang wordt in realiteit gerealiseerd en komt tot stand met de gewesten.

BETAALBARE GROENE STROOM, EEN RECHT VOOR IEDEREEN

---

115. Groen! vindt dat de factuur voor investeringen in groene stroom en de noodzakelijke aanpassingen in het net niet mag doorgeschoven worden naar gezinnen en bedrijven. Deze kunnen gefinancierd worden door de nucleaire woekerwinsten af te romen (1,5 à 2 miljard euro per jaar). De overheid schept hiervoor het juiste kader samen met de gewesten (bijvoorbeeld via een samenwerkingsakkoord) op welke wijze en voor welke projecten dit geld aangewend wordt. Zo is het essentieel dat dit geld niet in aanmerking kan komen

voor het toekennen van groenestroomcertificaten aan vervuilende grijze stroom zoals de energieproductie door onder andere afvalverbranding, bijstook in steenkoolcentrales of mestverwerking.

Ook willen we **strengere duurzaamheidscriteria opstellen voor het verbranden van biomassa**. Deze criteria zorgen er voor dat zowel de sociale (voedselvoorziening en -prijzen) als de ecologische impact (biodiversiteit) zo laag mogelijk wordt gehouden. Het kan niet dat bossen of landbouwgebieden verdwijnen voor palmplantages waarvan de olie in onze biomassacentrales wordt opgestookt. Vandaag is er reeds een verschuiving merkbaar van recyclage van verpakkingsafval naar verbranding. Deze evolutie willen we stopzetten.

116. We pakken energiearmoede structureel aan. Momenteel bestaan er maar liefst vijf verschillende sociale federale energiefondsen die naast elkaar werken zonder duidelijke resultaten in de praktijk (Sociaal Stookoliefonds; het organiek begrotingsfonds 'Fonds voor forfaitaire vermindering voor verwarming met stookolie, lamppetroleum (type C) en bulkpropan, het fonds voor forfaitaire verminderingen voor verwarming met aardgas en elektriciteit ; het Sociale energiefonds voor gas en elektriciteit en het Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost). Groen! pleit voor daarom voor:

- de creatie van **één sociaal klimaatfonds** voor het verlichten van de energiefactuur van mensen met een laag inkomen.
- **Omvorming van het Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost tot een echt Fonds ter bestrijding van energiearmoede.** Dit fonds focust op armen en op een preventieve aanpak van energiearmoede door het financieren van energieaudits en energiebesparende investeringen.
- **Toekenning van sociale tarieven op basis van het globale inkomen.** Deze toekenning gebeurt, zoals vandaag, automatisch.

117. We investeren in energie-efficiëntie en energiebesparing.

- We willen dat België op Europees niveau pleit voor **strikte(re) normen voor het energieverbruik van apparaten, voertuigen en vaartuigen**. De meest verspillende apparaten mogen niet meer op de markt worden gebracht.
- **De overheid geeft zelf het goede voorbeeld.** De federale overheidsgebouwen worden CO₂-neutraal tegen 2025. Nieuwe federale overheidsgebouwen worden volgens het passiefhuisprincipe gebouwd.
- **Het fiscaal ondersteunen van investeringen in energiebesparing en hernieuwbare energie wordt verder uitgebouwd.** Zo is het ook nodig om omschakeling van elektrische verwarming naar zuinigere alternatieven wordt ondersteund.

118. Op vlak van bescherming van consumentenrechten willen we dringend werk maken van een **leesbare en transparante elektriciteitsfactuur**. De Nationale Bank en de federale energieregulator CREG hebben aangetoond dat prijsstijgingen het gevolg zijn van de ondoorzichtige tariefformules die energieleveranciers gebruiken. Zo worden vaste parameters in de tariefformule op totaal arbitraire wijze verhoogd. Groen! wil een aanpassing van de Wet op de Handelspraktijken om tariefformules transparanter te maken en om te voorkomen dat de energieprijzen op dergelijke arbitraire en slinkse wijze verhoogt. Ook een goedwerkende tweetalige ombudsdienst die tussenkomt bij klachten van burgers en werk maakt van een betere bescherming is essentieel.

119. Volgens de Europese Commissie liggen in Nederland de gas- en elektriciteitsprijzen lager omdat er veel meer consumenten van energieleverancier veranderen. **Groen! wil dat het wisselen van energieleverancier gemakkelijker en sneller kan**, en ook dat het zonder fouten verloopt. Hiervoor is het nodig dat de gegevensuitwisseling (zoals meterstanden, leveringsadres, sociale tarieven, ...) gecentraliseerd verloopt. Wij zijn voorstander van een **central data clearing house**: één centrale gegevensbank die instaat voor de uitwisseling van gegevens tussen de energieleveranciers, de netbedrijven en de overheden. Op deze wijze kan het dataverkeer vlotter verlopen en sluipt er minder fouten in de factuur bij leverancierswissel. Dit clearing house komt tot stand in samenwerking tussen de federale overheid en de gewesten.

VERVUILENDE EN GEVAARLIJKE TECHNOLOGIE IS NIET LANGER AAN ZET

---

120. **Groen! wil de wet op de kernuitstap onverkort uitvoeren.** Voor de eerste drie centrales die in 2015 sluiten is er vandaag al voldoende vervangingscapaciteit.
121. **We romen de nucleaire woekerwinsten af via een wettelijke regeling.** De winsten bedragen 1,5 à 2 miljard euro per jaar. Groen! heeft een wetsvoorstel klaar waarbij de nucleaire sector 1 miljard euro per jaar betaalt. Dit wetsvoorstel dateert van vóór de gedetailleerde berekening van de onrechtmatige winsten; het bedrag willen we optrekken tot 1,5 à 2 miljard. Deze middelen worden ingezet voor investeringen in hernieuwbare energie, energie-efficiëntie en een structurele aanpak van energiearmoede. Deze heffing mag uiteraard niet doorgerekend worden aan de consument.
122. **We recupereren winsten uit het doorrekenen van gratis verkregen emissierechten in de elektriciteitsfactuur.** De federale regulator CREG berekende dat de Electrabel voor de periode 2005-2008 op deze manier meer dan 1,546 miljard euro doorrekende aan bedrijven voor CO₂-emissierechten die Electrabel zelf gratis gekregen had. Groen! pleit voor een heffing bij de betrokken elektriciteitsproducenten om deze CO₂-windfall profits te recupereren. Groen! wil samen met de (betrokken) bedrijven bekijken wat de bestemming zal zijn van de middelen die zo gerecupereerd worden. Een van de mogelijkheden is om deze middelen te gebruiken voor de ondersteuning van hernieuwbare energie (offshore wind) zoals de algemene raad van de CREG zelf suggereert. Tegelijkertijd wil Groen! dat een heffing wordt opgelegd voor de jaren die nog resten (2010, 2011, 2012) om deze winsten te neutraliseren en te herinvesteren in emissiereductie. Deze heffing mag niet doorgerekend worden aan de consument (gezinnen, bedrijven). De CREG wordt belast met de controle op de naleving hiervan, en krijgt hiervoor voldoende instrumenten en middelen.
123. Aangezien er reeds een aanzienlijke hoeveelheid kernafval is opgebouwd, is het belangrijk dat **onderzoek naar de veilige opslag hiervan en de veilige ontmanteling van de bestaande kerncentrales blijft doorgaan**. Alle andere overheidsinvesteringen voor nucleair onderzoek willen we afbouwen of kunnen enkel onder strikte voorwaarden. In de eerste plaats wil dit zeggen dat er geen middelen voor de nieuwe onderzoeksreactor, Myrrha, kunnen worden vrijgemaakt.
124. Een beslissing over het langetermijnbeheer van hoogactief en/of langlevend afval (categorie B en C) kan pas wanneer het wetenschappelijk onderzoek naar de uitvoerbaarheid van de diepe berging hiervan is afgerond.
125. **We hevelen de provisie uit het Synatomfonds, voor de ontmanteling van de kerncentrales en het beheer van het nucleair afval, over naar de Belgische staat, het NIRAS of de Nationale Bank.** Vandaag kunnen nucleaire exploitanten 75% van deze provisie ontlenen. Dit brengen we zo snel mogelijk op nul. Het orgaan dat de controle uitoefent op het Synatomfonds, de Commissie voor Nucleaire Voorzieningen, geven we meer slagkracht. Vertegenwoordigers van Synatom kunnen hier uiteraard geen deel van uitmaken.

126. Groen! wil de **transparantie in de nucleaire sector verhogen**. Dit houdt in:
- ↳ Een **transparante prijs voor kernenergie** waarbij alle kosten meegenomen en geïnternaliseerd worden (kost van afval, nucleaire aansprakelijkheid, onderzoek en ontwikkeling, ...)
  - ↳ Een **eerlijke communicatie over de risico's en de kosten** van het bergen van radioactief afval.
  - ↳ De **vijfjaarlijkse inventaris die het NIRAS** opstelt over het nucleair afval en de nucleaire passiva maken we **voor het brede publiek toegankelijk**.
  - ↳ Een **beslissing over de berging van kernafval** (categorie B en C) kan pas genomen worden wanneer de resultaten van het onderzoek over de uitvoerbaarheid zijn afgerond.
127. We voeren een **risicobijdrage in ten laste van kernenergie-exploitanten** om het onverzekerde risico van de kerncentrales te compenseren.
128. Er komt een **moratorium op de bouw van nieuwe steenkoolcentrales**. Voor de bestaande centrales in ons land wordt er een uitdoofscenario opgesteld. Subsidies, onder welke vorm dan ook, voor de ombouw van verouderde steenkoolcentrales naar biomassacentrales kunnen in geen geval.

GAS

---

129. We nemen **maatregelen om de gasbevoorrading veilig te stellen**. België fungeert als belangrijke draaischijf in het Europese gasnetwerk. Deze positie willen we vrijwaren en zelfs verder uitbouwen. Om onze bevoorradingszekerheid veilig te stellen willen we dat de federale overheid zorgt voor een stabiel regulerend kader voor het investeringsprogramma van Fluxys, de onafhankelijk beheerder van de aardgasvervoerinfrastructuur in België. Het is een goede zaak dat Electrabel zich teruggetrokken heeft uit de aandeelhoudersstructuur van Fluxys. Groen! is van oordeel dat Fluxys best zoveel mogelijk in handen is van de Belgische overheid.